

Obsah – Sociálne poistenie č. 6/2014

Dôchodkové poistenie

[Zmluva medzi Slovenskou republikou a Spojenými štátmi americkými o sociálnom zabezpečení](#)

Nemocenské poistenie

[Prechod nároku na sumy nevyplatenej nemocenskej dávky po smrti poistenca](#)

[Ako si uplatniť nárok na nemocenskú dávku, ak poistencovi zdravotný stav neumožní o ňu požiadať](#)

Poistenie v nezamestnanosti

[Práca v zahraničí a dávka v nezamestnanosti](#)

Úrazové poistenie

[Poškodenie zdravia zamestnanca chorobou z povolania](#)

Lekárska posudková činnosť

[Artrózy kĺbov](#)

PORADŇA

[Splátky preplatku na nemocenskej dávke](#)

[Rodičovská dovolenka a poistné](#)

[Nárok na dávku v nezamestnanosti – živnostník](#)

[Je možné byť PN na rovnakú diagnózu, pre ktorú bola uznaná invalidita?](#)

[Úrazový príplatok a porušenie liečebného režimu](#)

Zmluva medzi Slovenskou republikou a Spojenými štátmi americkými o sociálnom zabezpečení

Za účelom zabezpečenia ochrany a posilnenia práv osôb, ktoré pracovali alebo budú pracovať na území Spojených štátov amerických a na území Slovenskej republiky a získali alebo získajú obdobie poistenia podľa právnych predpisov obidvoch štátov, bola uzatvorená **Zmluva medzi Slovenskou republikou a Spojenými štátmi americkými o sociálnom zabezpečení** (ďalej len „Zmluva“) a **Vykonávacia dohoda na vykonávanie Zmluvy medzi Slovenskou republikou a Spojenými štátmi americkými o sociálnom zabezpečení** (ďalej len „Vykonávacia dohoda“), ktoré nadobudli platnosť 1. mája 2014.

Zmluva zaistí nárok na dôchodok aj osobám, ktoré v minulosti odišli zo Slovenskej republiky (bývalej ČSFR) do Spojených štátov amerických a z dôvodu, že neboli poistené dostatočne dlhú dobu, im doposiaľ nevznikol nárok na dôchodok len na základe právnych predpisov Slovenskej republiky.

Zmluva, ako aj Vykonávacia dohoda sú uverejnené v prílohe k oznámeniu Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky č. 92/2014 Z. z.

Ktorým osobám a na aké druhy dôchodkov môže podľa Zmluvy vzniknúť nárok?

Podľa Zmluvy môže nárok na dôchodok vzniknúť každej osobe, ktorá získala alebo získa obdobie poistenia podľa právnych predpisov Slovenskej republiky alebo Spojených štátov amerických (ďalej len „oprávnená osoba“). Nárok na dôchodok môže vzniknúť aj pozostalým osobám (rodinným príslušníkom) po oprávnenej osobe, ktorými sú podľa právnych predpisov Slovenskej republiky vdova, vdovec a siroty po oprávnenej osobe, ktorá získala obdobie poistenia podľa právnych predpisov Slovenskej republiky.

Z dôchodkového poistenia Slovenskej republiky sa poskytuje starobný dôchodok, predčasný starobný dôchodok, invalidný dôchodok, vdovský dôchodok, vdovecký dôchodok a sirotsky dôchodok.

Z dôchodkového poistenia Spojených štátov amerických (ďalej len „Spojené štáty“) sa na základe zákonov upravujúcich Federálny program starobných, pozostalostných a invalidných dôchodkov podľa Zmluvy poskytujú:

- starobné dôchodky (bližšie informácie o podmienkach nároku na jednotlivé druhy starobných dôchodkov je možné nájsť na internetovej stránke príslušnej inštitúcie Spojených štátov <http://www.socialsecurity.gov/pgm/retirement.htm>),
- invalidné dôchodky (bližšie informácie o podmienkach nároku na jednotlivé druhy invalidných dôchodkov je možné nájsť na internetovej stránke príslušnej inštitúcie Spojených štátov <http://www.socialsecurity.gov/disabilityssi/>),

- pozostalostné dôchodky (bližšie informácie o podmienkach nároku na jednotlivé druhy pozostalostných dôchodkov je možné nájsť na internetovej stránke príslušnej inštitúcie Spojených štátov <http://www.socialsecurity.gov/pgm/survivors.htm>),

- jednorazová dávka v prípade úmrtia v sume \$255, ak osoba, z ktorej poistenia vznikol nárok na túto dávku zomrela po 1. máji 2014. Nárok na túto dávku môže vzniknúť len manželovi/manželke alebo dieťaťu tejto osoby, za predpokladu, že o túto dávku požiadajú do dvoch rokov od dátumu jej úmrtia a splnia ďalšie podmienky stanovené príslušnými právnymi predpismi Spojených štátov.

Ďalšie informácie týkajúce sa systému sociálneho zabezpečenia Spojených štátov je možné nájsť na internetovej stránke príslušnej inštitúcie Spojených štátov <http://www.ssa.gov/>.

Kedy môže podľa Zmluvy vzniknúť nárok na dôchodok z dôchodkového poistenia Spojených štátov?

Príslušná inštitúcia Spojených štátov potvrdzuje rozsah obdobia poistenia získaného podľa právnych predpisov Spojených štátov v štvrtrokoch. Na účely prepočtu získaného obdobia poistenia, jeden štvrtrok získaný podľa právnych predpisov Spojených štátov zodpovedá 90-im dňom získaným podľa právnych predpisov Slovenskej republiky. Ak obdobie poistenia získané podľa právnych predpisov Spojených štátov nebolo získané v rozsahu potrebnom na vznik nároku na dôchodok podľa právnych predpisov Spojených štátov a poistenec získal obdobie poistenia minimálne v rozsahu šesť štvrtrokov podľa právnych predpisov Spojených štátov, príslušná inštitúcia Spojených štátov prihladne na účely vzniku nároku na dôchodok na obdobie poistenia získané podľa právnych predpisov Slovenskej republiky, za predpokladu, že sa tieto obdobia poistenia navzájom neprekrývajú.

Príklad: Poistenec narodený v roku 1958, ktorý v súčasnosti žije a pracuje na území Slovenskej republiky pracoval v období rokov 2004 až 2008 na území Spojených štátov, kde získal podľa právnych predpisov Spojených štátov 16 štvrtrokov obdobia poistenia. Podľa právnych predpisov Spojených štátov je potrebné, aby osoby narodené po roku 1929 získali na účely vzniku nároku na starobný dôchodok najmenej 40 štvrtrokov obdobia poistenia (10 rokov). Ak tento poistenec v čase dovŕšenia dôchodkového veku podľa právnych predpisov Spojených štátov (66 rokov a 8 mesiacov) požiadala o priznanie starobného dôchodku zo Spojených štátov a nezíska obdobie poistenia v rozsahu 40 štvrtrokov (10 rokov), príslušná inštitúcia Spojených štátov prihladne na účely vzniku nároku na starobný dôchodok podľa právnych predpisov Spojených štátov na obdobie poistenia, ktoré získal tento poistenec podľa právnych predpisov Slovenskej republiky. Dôchodok však prizná len v sume zodpovedajúcej obdobiu dôchodkového poistenia získanému podľa právnych predpisov Spojených štátov.

Kedy môže podľa Zmluvy vzniknúť nárok na dôchodok z dôchodkového poistenia Slovenskej republiky?

Ak obdobie poistenia získané podľa právnych predpisov Slovenskej republiky nie je postačujúce na vznik nároku na dôchodok, Sociálna poisťovňa prihliadne aj na obdobie poistenia získané podľa právnych predpisov Spojených štátov, ak sa tieto obdobia poistenia neprekrývajú. Znamená to, že dôchodok z dôchodkového poistenia Slovenskej republiky bude možné priznať aj tým poistencom, ktorí nezískali potrebné obdobie poistenia podľa právnych predpisov Slovenskej republiky (teda 15 rokov, 10 rokov alebo 25 rokov, v závislosti od platnej právnej úpravy), ale podmienku získania potrebného obdobia poistenia splnia len po započítaní obdobia poistenia získaného podľa právnych predpisov Spojených štátov. Sociálna poisťovňa však bude dôchodok vyplácať len v sume zodpovedajúcej obdobiu poistenia získanému podľa právnych predpisov Slovenskej republiky, t. j. v pomernej časti.

Príklad: Poistenec narodený v roku 1953, ktorý v súčasnosti žije a pracuje na území Spojených štátov získal do dnešného dňa podľa právnych predpisov Slovenskej republiky 12 rokov obdobia poistenia a podľa právnych predpisov Spojených štátov 25 rokov obdobia poistenia (po prepočítaní štvrtrokov potvrdených príslušnou inštitúciou Spojených štátov). Dôchodkový vek dovŕši v roku 2015, kedy plánuje požiadať o priznanie starobného dôchodku z dôchodkového poistenia Slovenskej republiky. Nakoľko tento poistenec nezískal podľa právnych predpisov Slovenskej republiky obdobie poistenia v rozsahu potrebnom na vznik nároku na dôchodok, Sociálna poisťovňa pri posúdení nároku na starobný dôchodok, predovšetkým skutočnosti, či splní podmienku získania 15 rokov obdobia poistenia prihliadne v súlade so Zmluvou aj na obdobie poistenia, ktoré získal podľa právnych predpisov Spojených štátov (25 rokov). Dôchodok sa prizná len v sume zodpovedajúcej obdobiu dôchodkového poistenia získanému podľa právnych predpisov Slovenskej republiky (12 rokov).

Podľa Zmluvy je možné tiež opätovne posúdiť nárok na dôchodok aj tým poistencom, o ktorých nároku na dôchodok Sociálna poisťovňa už v minulosti rozhodla. Ide najmä o prípady, keď v období, v ktorom nebola v platnosti Zmluva, Sociálna poisťovňa rozhodnutím zamietla žiadosť o dôchodok, pretože bez prihliadnutia na obdobie poistenia, ktoré poistenec získal podľa právnych predpisov Spojených štátov nesplnil podmienku získania potrebného obdobia poistenia (15 rokov, 10 rokov alebo 25 rokov, v závislosti od platnej právnej úpravy).

Príklad: Poistenec narodený v roku 1950, ktorý žije na území Spojených štátov od roku 1985 získal do dnešného dňa podľa právnych predpisov Slovenskej republiky 10 rokov obdobia poistenia a podľa právnych predpisov Spojených štátov 27 rokov obdobia poistenia (po prepočítaní štvrtrokov potvrdených príslušnou inštitúciou Spojených štátov). Dôchodkový vek dovŕšil v roku 2012, kedy požiadal Sociálnu poisťovňu o priznanie starobného dôchodku z dôchodkového poistenia Slovenskej republiky. Nakoľko tento poistenec nezískal podľa právnych predpisov Slovenskej republiky obdobie poistenia v rozsahu potrebnom na vznik nároku na dôchodok (bolo potrebné získať 15 rokov), Sociálna poisťovňa mu rozhodnutím žiadosť o priznanie dôchodku zamietla. Ak tento poistenec po 1. máji 2014 opätovne požiada o priznanie dôchodku z dôchodkového poistenia Slovenskej republiky, Sociálna poisťovňa mu dôchodok v súlade so Zmluvou prizná, a to od 1. mája 2014. Dôchodok sa prizná len

v sume zodpovedajúcej obdobiu dôchodkového poistenia získanému podľa právnych predpisov Slovenskej republiky (10 rokov).

Obdobie poistenia získané podľa právnych predpisov Spojených štátov v rozsahu kratšom ako šesť štvrtrokov, za ktoré nárok na dôchodok podľa právnych predpisov Spojených štátov nevznikne, započíta na účely vzniku nároku na dôchodok a určenia sumy dôchodku podľa právnych predpisov Slovenskej republiky Sociálna poisťovňa. Ak Sociálna poisťovňa zohľadní na účely vzniku nároku na dôchodok a výpočet jeho sumy obdobie poistenia získané podľa právnych predpisov Spojených štátov v rozsahu kratšom ako šesť štvrtrokov, za osobný vymeriavací základ sa na účely výpočtu sumy dôchodku podľa právnych predpisov Slovenskej republiky považujú výlučne príjmy, ktoré sa považujú za vymeriavací základ podľa právnych predpisov Slovenskej republiky. To znamená, že Sociálna poisťovňa na účely určenia sumy dôchodku nemôže zohľadniť príjmy, ktoré poistenec získal v Spojených štátoch.

Príklad: *Poistenec narodený v roku 1953, ktorý v súčasnosti žije a pracuje na území Slovenskej republiky pracoval v roku 1992 na území Spojených štátov, kde získal podľa právnych predpisov Spojených štátov tri štvrtroky obdobia poistenia. Dôchodkový vek dovŕši v roku 2015, kedy plánuje požiadať o priznanie starobného dôchodku z dôchodkového poistenia Slovenskej republiky. Nakoľko poistencovi nárok na priznanie starobného dôchodku z dôchodkového poistenia Spojených štátov nevznikne, Sociálna poisťovňa zohľadní na účely vzniku nároku na dôchodok a výpočet jeho sumy obdobie poistenia v rozsahu troch štvrtrokov, ktoré získal podľa právnych predpisov Spojených štátov, avšak na účely výpočtu sumy dôchodku podľa právnych predpisov Slovenskej republiky nezohľadní príjmy, ktoré získal v Spojených štátoch.*

Ako často a v akej mene sa bude vyplácať dôchodok priznaný podľa Zmluvy?

V súlade s ustanovením § 116 ods. 3 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov, sa dôchodok priznaný podľa právnych predpisov Slovenskej republiky bude do Spojených štátov vyplácať pozadu v trojmesačných lehotách po predchádzajúcom potvrdení o žití oprávnenej osoby (ak ide o starobný, predčasný starobný alebo invalidný dôchodok) alebo pozostalej osoby (ak ide o vdovský, vdovecký alebo sirotsky dôchodok). Na územie Slovenskej republiky sa bude dôchodok v súlade s ustanovením § 116 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z. z. vyplácať vopred v pravidelných mesačných lehotách.

Poberateľ dôchodku si môže sám zvoliť spôsob, ktorým sa mu bude dôchodok vyplácať. Sociálna poisťovňa môže vyplácať dôchodok:

- na účet v banke alebo pobočke zahraničnej banky, pričom poberateľ dôchodku má právo sám si zvoliť banku, do ktorej bude dôchodok poukazovaný,
- v hotovosti,
- na účet manžela/manželky v banke alebo pobočke zahraničnej banky.

Každý zo zmluvných štátov vypláca dôchodky vo svojej mene. Sociálna poisťovňa bude do Spojených štátov zasielať dôchodky v mene Euro, pričom ak sa dôchodok bude vyplácať na účet

v zahraničnej banke, banka príjemcu pripíše dôchodok v mene, v akej je účet zriadený. Ak sa bude dôchodok vyplácať poberateľovi dôchodku do Spojených štátov v hotovosti, dôchodok mu bude vyplatený v mene Spojených štátov, teda v dolároch.

Kde je potrebné podať žiadosť o priznanie dôchodku podľa Zmluvy?

Žiadosť o dôchodok je v zásade potrebné podať podľa toho, v ktorom zmluvnom štáte žiadateľ o dôchodok žije. Žiadateľ o dôchodok, ktorý žije na území Slovenskej republiky podáva žiadosť o dôchodok v pobočke Sociálnej poisťovne príslušnej podľa miesta svojho trvalého pobytu (ďalej len „príslušná pobočka“). Zamestnanec príslušnej pobočky spíše so žiadateľom formulár „Formulár Sprievodného listu/Žiadosti/Osvedčenia“ SSA-2960 SK/USA 3, ktorý zašle Sociálnej poisťovni, ústredie za účelom ďalšieho postupu. Vzor tohto formuláru, ktorý však slúži len na informatívne účely je možné nájsť aj na internetovej stránke Sociálnej poisťovne www.socpoist.sk → Dôchodkové poistenie → Formuláre → Dôchodcovia v SR → „[Žiadosť o dôchodok zo Spojených štátov amerických](#)“. Zamestnanec príslušnej pobočky požiada žiadateľa, aby súčasne k dohodnutému formuláru priložil aj doklady týkajúce sa obdobia, druhov a miest zamestnania alebo vykonávania činnosti, ako aj údaje o zamestnávateľovi pre potreby príslušnej inštitúcie Spojených štátov.

Ak žiadateľ o dôchodok žije na území Spojených štátov, žiadosť o dôchodok podáva v príslušnej inštitúcii sociálneho zabezpečenia Spojených štátov. Formulár žiadosti je uverejnený aj na internetovej stránke Sociálnej poisťovne www.socpoist.sk → Dôchodkové poistenie → Formuláre → Dôchodcovia mimo SR → „[Žiadosť o dôchodok pre osoby žijúce v Spojených štátoch amerických / Claim for pension benefits for persons living in the United States of America](#)“. Žiadosť je potrebné vyplniť podľa inštrukcií uvedených v časti „Poučenie“ a podpísať pred príslušným zamestnancom inštitúcie sociálneho poistenia Spojených štátov. Príslušná inštitúcia Spojených štátov postúpi vyplnenú žiadosť Sociálnej poisťovni na ďalšie konanie.

JUDr. Zuzana Chudá,
oddelenie metodiky dôchodkového poistenia,
Sociálna poisťovňa, ústredie

[[na začiatok dokumentu](#)]

Prechod nároku na sumy nevyplatenej nemocenskej dávky po smrti poistenca

Po smrti poistenca sa musia pozostalí vysporiadať nielen so stratou blízkeho, ale tiež s množstvom ďalších starostí, vrátane tých „úradných“. Jednou z otázok, ktorú pozostalí zvyknú riešiť, je tá, aký je ďalší postup v súvislosti s výplatou nemocenských dávok, t. j. či bola poistencovi

vyplácaná nemocenská dávka, či bola dávka vyplatená až do dňa smrti poistenca a ak nie, kto môže požiadať o jej výplatu, resp. či je možné si za zomretého uplatniť nárok na nemocenskú dávku a pod.

V praxi nastávajú tieto situácie:

- poistenec, ktorý splnil podmienky nároku na nemocenskú dávku, zomrel pred uplatnením nároku na nemocenskú dávku
- poistenec, ktorý splnil podmienky nároku na nemocenskú dávku, zomrel potom ako si uplatnil nárok na dávku a nárok na jej výplatu, t. j. po podaní žiadosti o nemocenskú dávku, avšak pred priznaním dávky (pred vydaním rozhodnutia)
- poistencovi, ktorý splnil podmienky nároku na nemocenskú dávku, bola nemocenská dávka pred jeho smrťou rozhodnutím priznaná, avšak zostáva vyplatiť splatné sumy nemocenskej dávky, ktoré sa nevyplatili ku dňu smrti poistenca.

Vo všetkých vyššie uvedených prípadoch prechádzajú nároky na sumy splatné ku dňu smrti poistenca postupne na manžela/manželku, deti a rodičov. Tieto nároky nie sú predmetom dedičstva. Predmetom dedičstva sa stávajú len vtedy, ak niet týchto fyzických osôb. Ak niet fyzických osôb, ktoré by nadobudli nárok na dávky (niet manžela/manželky, detí, rodičov a ani dedičov), tieto dávky sú ostatným príjmom základného fondu, z ktorého mali byť vyplatené, t. j. zostávajú v základnom fonde nemocenského poistenia.

Ak poistenec zomrel pred uplatnením nároku na nemocenskú dávku, o nemocenskú dávku požiada osoba, na ktorú prešiel nárok na splatné sumy nemocenskej dávky. Pobočka v tom prípade vydá rozhodnutie o nároku na sumy nemocenskej dávky splatné ku dňu smrti poistenca. Ak poistenec zomrel po uplatnení nároku na nemocenskú dávku, avšak pred vydaním rozhodnutia, je potrebné, aby osoba, na ktorú prechádzajú nároky na sumy nemocenskej dávky, bezodkladne o tejto skutočnosti informovala pobočku Sociálnej poisťovne. Pobočka Sociálnej poisťovne postupuje obdobne ako v prvom prípade. Rovnako je potrebné informovať pobočku Sociálnej poisťovne aj vtedy, ak poistenec zomrel po vydaní rozhodnutia o priznaní nemocenskej dávky, ak zostáva ešte vyplatiť časť nemocenskej dávky. Osoba, na ktorú prešiel nárok na splatné sumy nemocenskej dávky, predkladá pobočke Sociálnej poisťovne v každom prípade vyplnené tlačivo „*Žiadosť fyzickej osoby, na ktorú prechádzajú nároky na sumy nemocenskej dávky splatné ku dňu smrti poberateľa*“. Tlačivo jej poskytne pobočka Sociálnej poisťovne, resp. je k dispozícii aj na www.socpoist.sk.

Príklad:

Ak zomrel poistenec, ktorý mal manželku a ktorému sa vyplácalo na základe rozhodnutia pobočky Sociálnej poisťovne nemocenské, pričom dávka za posledný mesiac trvania dočasnej pracovnej neschopnosti nebola vyplatená, nárok na sumu nemocenského za posledný mesiac prechádza na manželku, pričom je nepodstatné, či sú medzi pozostalými aj deti a rodičia poistenca. Nárok na nevyplatenú sumu nemocenského by prechádzal na deti len v prípade, ak by poistenec

manželku ku dňu smrti nemal a obdobne, nárok by prechádzal na rodičov len v prípade, ak by nemal ani deti. Manželka zomretého poistenca požiadala o výplatu nemocenského prostredníctvom vyplneného a podpísaného tlačiva „Žiadosť fyzickej osoby, na ktorú prechádzajú nároky na sumy nemocenskej dávky splatné ku dňu smrti poberateľa“.

Mgr. Dalma Mozolová Hulanská,
odbor nemocenského poistenia,
Sociálna poisťovňa, ústredie

[\[na začiatok dokumentu\]](#)

Ako si uplatniť nárok na nemocenskú dávku, ak poistencovi zdravotný stav neumožní o ňu požiadať

Žiadosť o priznanie nemocenskej dávky sa podáva na tlačive určenom Sociálnou poisťovňou, pričom žiadosť podáva spravidla poistenec, t. j. fyzická osoba, ktorá o dávku žiada. V živote však môže nastať situácia, že poistencovi jeho zdravotný stav neumožní o nemocenskú dávku požiadať. K vzniku takejto situácie dochádza najmä pri dočasnej pracovnej neschopnosti – ak má byť podaná žiadosť o nemocenské, napr. z dôvodu hospitalizácie poistenca (stav po úraze, mozgovej príhode a pod.). Nemožno to však vylúčiť ani pri žiadostiach o ďalšie nemocenské dávky.

Zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov na tieto situácie pamätá a umožňuje, aby za poistenca, ktorý zo zdravotných dôvodov nie je schopný sám podať žiadosť o dávku, podala žiadosť iná fyzická osoba. Podmienkou je, aby táto fyzická osoba bola spôsobilá na právne úkony a aby neschopnosť podať žiadosť o dávku potvrdil ošetrojúci lekár poistenca. Fyzická osoba, ktorá o nemocenskú dávku za poistenca žiada, žiadosť o nemocenskú dávku v zastúpení podpíše, vyplní za poistenca vyhlásenie a žiadosť predloží príslušnej pobočke Sociálnej poisťovne spolu s potvrdením ošetrojúceho lekára o zdravotnom stave poistenca. Ak ide o dočasnú pracovnú neschopnosť trvajúcu dlhšie obdobie, ošetrojúci lekár ku koncu každého mesiaca vystavuje potvrdenie o tom, že dočasná pracovná neschopnosť k poslednému dňu v mesiaci trvá – tzv. *Preukaz o trvaní dočasnej pracovnej neschopnosti*. Tento preukaz okrem ošetrojúceho lekára podpisuje aj poistenec a následne ho predkladá pobočke Sociálnej poisťovne, ktorá nemocenskú dávku vypláca. Ak zdravotný stav poistenca neumožňuje preukaz podpísať, postupuje sa rovnako ako pri žiadosti o nemocenskú dávku, t. j. preukaz podpíše za poistenca v zastúpení iná fyzická osoba, ak nepriaznivý zdravotný stav naďalej pretrváva.

Vo väčšine prípadov podanie žiadosti o nemocenskú dávku za takéhoto poistenca vybavujú jeho rodinní príslušníci, napr. manžel/manželka. Ak poistenec, resp. jeho manžel/manželka vlastní účet v banke, nemocenskú dávku je možné zasielať na tento účet. Ak však účet v banke poistenec nevlastní a dávku nemožno vyplatiť v hotovosti prostredníctvom pošty (zdravotný stav poistenca mu nedovoľuje výplatu dávky prijať), pobočka Sociálnej poisťovne rozhodnutím ustanoví osobitného príjemcu, ktorý bude za poistenca výplatu dávky prijímať. Okrem potvrdenia ošetrojúceho lekára je k ustanoveniu osobitného príjemcu potrebný jeho súhlas a tiež súhlas poistenca (poberateľa dávky). Ak súhlas poistenec pre svoj nepriaznivý zdravotný stav nemôže poskytnúť, ustanoví mu pobočka Sociálnej poisťovne na tento účel opatrovníka. **Osobitný príjemca je povinný nemocenskú dávku použiť len v prospech poberateľa dávky a fyzických osôb, ktoré je poberateľ dávky povinný vyživovať.**

Mgr. Dalma Mozolová Hulanská,
odbor nemocenského poistenia,
Sociálna poisťovňa, ústredie

[\[na začiatok dokumentu\]](#)

Práca v zahraničí a dávka v nezamestnanosti

V súčasnosti je bežné, že ľudia z dôvodu snahy o lepšie pracovné uplatnenie odchádzajú zo Slovenska za prácou do zahraničia. Najčastejšou destináciou sú vzhľadom na voľný trh práce, priestorovú blízkosť a garanciu sociálneho zabezpečenia štáty Európskej únie, Európskeho hospodárskeho priestoru a Švajčiarska (ďalej len „štáty Európskej únie“).

Podľa koordinačných nariadení, t. j. predpisov Európskej únie zabezpečujúcich, aby migráciou pracovníkov nedochádzalo k okliešťovaniu ich nadobudnutých sociálnych práv a výhod, platí, že zárobkovo činné osoby podliehajú v oblasti sociálneho poistenia právnym predpisom toho štátu, v ktorom vykonávajú zárobkovú činnosť. V tomto štáte výkonu zamestnania sú teda poistené aj pre prípad sociálnej udalosti, ktorou môže byť napríklad nezamestnanosť.

Otázkou je, kde si má občan uplatniť nárok na dávku v nezamestnanosti pri strate práce v zahraničí. Má tak urobiť v štáte zamestnania alebo sa má vrátiť do krajiny pôvodu, a žiadať o dávku v nezamestnanosti tam?

Treba povedať, že oba varianty sú možné. **V zásade však platí, že fyzická osoba, ktorá pracovala v niektorom zo štátov Európskej únie, bola aj sociálne poistená podľa podmienok legislatívy štátu zamestnania, v tomto štáte boli za ňu platené sociálne odvody, a preto by k uplatneniu nároku na dávku v nezamestnanosti malo dôjsť v štáte posledného zamestnania.**

Nezamestnaný sa môže rozhodnúť aj pre druhú možnosť a nárok na dávku v nezamestnanosti si uplatniť až v štáte svojho pôvodu, do ktorého sa chce po skončení zamestnania vrátiť. V tomto prípade sú podmienky na získanie dávky v nezamestnanosti prísnejšie. Okrem podmienok vnútroštátnej legislatívy, ktorými sú okrem možných individuálnych špecifik, najmä zaradenie do evidencie na úrade práce a dosiahnutie potrebnej doby poistenia v nezamestnanosti, sa v takomto prípade bude navyše skúmať, či si klient zachoval počas svojho pracovného pôsobenia v zahraničí také silné väzby v krajine pôvodu, že si tam zachoval svoje bydlisko.

Uplatnenie nároku na dávku v nezamestnanosti v zahraničí

Pri uplatnení nároku na dávku v nezamestnanosti v štáte posledného zamestnania sa neskúma, aké väzby má nezamestnaný v tejto krajine. Štát posledného zamestnania posúdi nárok na dávku v nezamestnanosti podľa svojich vnútroštátnych predpisov a zohľadní preukázanú dobu poistenia v nezamestnanosti dosiahnutú na území tohto štátu ako i na území iných európskych štátov, pokiaľ to bude potrebné. Štát posledného zamestnania nie je totiž oprávnený a ani povinný skúmať väzby nezamestnanej osoby k tomuto štátu. Povinnosťou štátu posledného zamestnania v tomto prípade je posúdiť nárok na dávku v nezamestnanosti výlučne podľa podmienok tamojšej legislatívy.

Štát posledného zamestnania tak posúdi, či došlo k zaradeniu do evidencie uchádzačov o zamestnanie na tamojšom úrade práce, či bola dosiahnutá dostatočná doba poistenia, akú ich legislatíva vyžaduje, ako i skutočnosť, či sú splnené prípadné ďalšie podmienky, napr. či nedošlo ku skončeniu zamestnania z vôle zamestnanca, čo môže byť podľa niektorých legislatív dôvodom na nepriznanie nároku na dávku v nezamestnanosti.

Pri skúmaní dosiahnutia potrebnej doby poistenia v nezamestnanosti sa nezapočítava len doba dosiahnutá na území jedného štátu, ale, ak je to potrebné na splnenie podmienky nároku na dávku, aj doba poistenia dosiahnutá v predchádzajúcom období na území iných členských štátov Európskej únie, vrátane slovenskej doby poistenia v nezamestnanosti. **Preto pred odchodom za prácou do niektorého z členských štátov Európskej únie je vhodné navštíviť pobočku Sociálnej poisťovne a požiadať o vystavenie potvrdenia o dobe poistenia v nezamestnanosti dosiahnutej podľa slovenských právnych predpisov.** Ak si však zamestnanec pred odchodom do zahraničia takéto potvrdenie nevyžiada, bude si ho následne žiadať príslušná zahraničná inštitúcia posudzujúca nárok na dávku v nezamestnanosti od Sociálnej poisťovne, ak to bude potrebné.

Export zahraničnej dávky v nezamestnanosti na Slovensko

Po uplatnení si nároku na dávku v nezamestnanosti v štáte posledného zamestnania nie je nevyhnutné zotrvať v tomto štáte počas celej doby, na ktorú bola dávka priznaná, ale nezamestnaný môže využiť možnosť hľadať prácu v inom členkom štáte EÚ a exportovať si tam dávku v nezamestnanosti, najčastejšie je to do krajiny pôvodu.

Export dávky v nezamestnanosti sa uskutočňuje formou priamych platieb. To znamená, že inštitúcia, ktorá nárok na dávku v nezamestnanosti vyplácala v štáte posledného zamestnania, bude

túto dávku vyplácať priamo nezamestnanej osobe. **Napríklad ak občanovi Slovenskej republiky, ktorý pracoval v zahraničí a ktorý si uplatnil nárok na dávku v nezamestnanosti v štáte posledného zamestnania, má byť exportovaná dávka na Slovensko, táto dávka nebude vyplácaná Sociálnou poisťovňou. Sociálna poisťovňa poskytne iba administratívnu súčinnosť zahraničnej inštitúcie.**

Na povolenie exportovania dávky v nezamestnanosti nie je právny nárok, koordinačnými predpismi sú určené iba všeobecné pravidlá. Avšak v záujme pomoci nezamestnaným s uplatnením na trhu práce inštitúcie vyplácajúce dávku v nezamestnanosti exportu dávky povoľujú.

Export dávky v nezamestnanosti môže byť umožnený tomu klientovi, ktorý bol aspoň 4 týždne evidovaný v službách zamestnanosti štátu posledného zamestnania. V ojedinelých prípadoch môže byť povolený export pred uplynutím tejto doby. Po odchode zo štátu posledného zamestnania sa nezamestnaný musí do určeného termínu, prevažne do 7 dní, zaevidovať na úrade práce v štáte, v ktorom si chce hľadať prácu a do ktorého sa dávka v nezamestnanosti exportuje.

O povolení exportu dávky v nezamestnanosti vystaví zahraničná inštitúcia príslušný formulár (E 303, PDU2 alebo SEDU008), v ktorom potvrdí klientov exportovaný nárok a uvedie bližšie podmienky exportu. Dávku v nezamestnanosti je možné exportovať po dobu troch až šiestich mesiacov, nie však viac ako je zostávajúci nevyplatený nárok.

Uplatnenie nároku na dávku v nezamestnanosti v Slovenskej republike

V zásade by mal byť nárok na dávku v nezamestnanosti uplatnený v štáte posledného zamestnania. Uplatnenie nároku na dávku v nezamestnanosti v inom štáte, ako štáte posledného zamestnania, je teda podľa koordinačných predpisov skôr výnimkou. **V praxi sa často stáva, že občania Slovenskej republiky po návrate do krajiny svojho pôvodu si uplatňujú nárok na dávku v nezamestnanosti až v Sociálnej poisťovni na Slovensku. Samozrejme majú na to právo, avšak na priznanie nároku na dávku v nezamestnanosti sa okrem podmienky zaradenia do evidencie uchádzačov o zamestnanie a dosiahnutia potrebnej doby poistenia v nezamestnanosti posudzuje aj skutočnosť, či si zachovali svoje bydlisko a centrum záujmov na Slovensku.** Ak pobočka Sociálnej poisťovne posúdi, že bydlisko klienta nezostalo počas výkonu práce v zahraničí zachované na území Slovenskej republiky, zahraničná doba poistenia v nezamestnanosti nebude môcť byť v dávkovom konaní zohľadnená a dávka v nezamestnanosti tak nebude priznaná.

Miestom bydliska z pohľadu koordinačných predpisov je tak krajina, v ktorej nezamestnaná osoba má zachované resp. si vytvorila svoje najdôležitejšie životné záujmy. Koordinačné nariadenia definujú bydlisko ako miesto, kde osoba zvyčajne býva, pričom dôležitými faktormi na takéto určenie sú dĺžka a trvalosť zdržiavania sa na území dotknutých štátov, výkon pracovnej činnosti a jej stabilita, rodinné väzby, stabilita bytovej situácie, či výkon nezárobkovej činnosti. V prípade nejednoznačnosti týchto ukazovateľov je braný do úvahy aj úmysel osoby.

Bydlisko posudzuje vždy príslušná pobočka Sociálnej poisťovne individuálne a v závislosti na všetkých okolnostiach jednotlivého prípadu. Sociálna poisťovňa tak pri posúdení nároku na dávku v nezamestnanosti skúma okrem dĺžky pobytu na území Slovenskej republiky pred odchodom za zamestnaním dĺžku prítomnosti na území iného štátu Európskej únie, ako i charakter, stabilitu a dĺžku

zamestnaní na Slovensku a v zahraničí, rodinné okolnosti - kde sú klientove najbližšie rodinné väzby, bytovú situáciu – vlastníctvo nehnuteľnosti, príp. jej nájom, miesto trávenia mimopracovného času, ako i ostatné fakty, ktoré môžu preukázať centrum záujmov. Ak sa teda napr. občan Slovenskej republiky dlhodobo zdržiaval a pracoval na území iného štátu Európskej únie, mal stabilné zamestnania, platil tam všetky dane a sociálne poistenia, mal tam zabezpečené bývanie, trávil na území tohto štátu svoj mimopracovný čas, býval tam so svojimi najbližšími príbuznými, vytvoril si na území tohto štátu svoje centrum záujmov, nebude možné mu pri posudzovaní nároku na dávku v nezamestnanosti v Slovenskej republike zhodnotiť dobu poistenia dosiahnutú na území iného štátu.

Záverom teda len zhrnieme:.

Nárok na dávku v nezamestnanosti by sa mal prednostne uplatniť v štáte posledného zamestnania. Po jeho uplatnení netreba zostať v tomto štáte až do vyčerpania celého nároku, ale je možné si ho preniesť na územie iného štátu Európskej únie, t. z. aj na Slovensko formou exportu dávky v nezamestnanosti, o čo treba požiadať pred odchodom z krajiny posledného zamestnania.

V prípade uplatnenia nároku na dávku v nezamestnanosti až na Slovensku po návrate z výkonu práce v Európskej únii sa bude skúmať navyše aj sila a charakter zachovaných väzieb na Slovensku a zahraničná dosiahnutá doba poistenia v nezamestnanosti bude zohľadnená iba vtedy, ak zostali na Slovensku klientovi zachované dostatočne silné väzby.

JUDr. Zuzana Kamenistá,
odd. metodiky poistenia v nezamestnanosti,
Sociálna poisťovňa, ústredie

[\[na začiatok dokumentu\]](#)

Poškodenie zdravia zamestnanca chorobou z povolania

Zamestnávateľ podľa zákonníka práce zodpovedá za poškodenie zdravia svojho zamestnanca, ktoré bolo spôsobené pracovným úrazom alebo chorobou z povolania. Na rozdiel od pracovného úrazu, pri ktorom ide o náhle, násilné, ale hlavne krátkodobé pôsobenie vonkajších vplyvov nezávisle od vôle zamestnanca, pri chorobe z povolania ide o sústavné, pravidelné, ale hlavne dlhodobo sa opakujúce negatívne vplyvy pracovného prostredia na zdravie zamestnanca.

Zamestnanec, ktorý sa domnieva, že poškodenie zdravia určitým spôsobom súvisí s doteraz vykonávanou pracovnou činnosťou, by mal byť prostredníctvom svojho ošetrojúceho lekára odoslaný na vyšetrenie na odborné pracovisko klinického pracovného lekárstva a klinickej toxikológie. Uznaniu ochorenia predchádza odborné posúdenie pracovísk z hľadiska pôsobenia nebezpečných faktorov pracovného prostredia na zdravie zamestnanca regionálnym úradom verejného zdravotníctva.

Sporné prípady sa predkladajú na posúdenie Celoslovenskej komisii pre posudzovanie chorôb z povolania.

Pracovisko, ktoré je kompetentné uznávať choroby z povolania, po uznaní choroby z povolania a jej zaznamenaní, zasiela tlačivo „*Hlásenie choroby z povolania alebo ohrozenia chorobou z povolania*“ všeobecnému lekárovi zamestnanca, Národnému centru zdravotníckych informácií, regionálnemu úradu verejného zdravotníctva, zamestnávateľovi, Sociálnej poisťovni a zamestnancovi.

Podľa príslušných ustanovení zákona o sociálnom poistení je zamestnávateľ povinný písomne oznámiť pobočke Sociálnej poisťovne vznik choroby z povolania, a to najneskôr do troch dní odo dňa, keď sa o tejto chorobe dozvedel. Zamestnávateľ oznámi zistenie choroby z povolania Sociálnej poisťovni na tlačive „*Oznámenie poistnej udalosti*“. Vzor tlačiva je zverejnený na webovej stránke Sociálnej poisťovne www.socpoist.sk. Zamestnávateľ je súčasne povinný predkladať príslušnej pobočke Sociálnej poisťovne hlásenia o zistení chorôb z povolania, a to do ôsmich dní od ich doručenia.

Sociálna poisťovňa v súvislosti s chorobou z povolania môže konať len v tom prípade, ak jej bolo predložené tlačivo „*Hlásenie choroby z povolania alebo ohrozenia chorobou z povolania*“ potvrdené príslušnou klinikou pracovného lekárstva a klinickej toxikológie.

Samotný Zákonník práce označuje za zamestnávateľa zodpovedného za škodu spôsobenú jeho zamestnancovi chorobou z povolania ten subjekt, u ktorého zamestnanec pracoval naposledy pred zistením choroby z povolania v pracovnom pomere za podmienok, z ktorých vzniká choroba z povolania, ktorá mu bola zistená. Zamestnávateľa zodpovedného za škodu spôsobenú jeho zamestnancovi chorobou z povolania označuje na tlačive „*Hlásenie choroby z povolania alebo ohrozenia chorobou z povolania*“ príslušná klinika pracovného lekárstva a klinickej toxikológie (ďalej len „klinika“). Uvádza aj ďalšie údaje, okrem iného dátum prvého zistenia choroby z povolania a dátum jej priznania.

Vydanie hlásenia je prvým predpokladom vzniku zodpovednosti za škodu, čím je daná **objektívna zodpovednosť zamestnávateľa**, pričom jej predpokladom nie je zavinenie. Zodpovedný zamestnávateľ označený klinikou má v konaní pred Sociálnou poisťovňou možnosť zbaviť sa svojej zodpovednosti celkom alebo sčasti, ak preukáže skutočnosť predpokladané Zákonníkom práce, inak povedané ak splní podmienky liberácie stanovené v tejto hmotnoprávnej norme.

Je zrejmé, že ak po vydaní hlásenia zamestnávateľ označený hlásením za „zodpovedného“ uskutoční procesný úkon, ktorým je napríklad podanie určovacej žaloby vo veci určenia zodpovednosti, resp. miery zavinenia zamestnávateľa za vznik choroby z povolania, smerujúci k zbaveniu sa svojej zodpovednosti za chorobu z povolania v rámci konania pred Sociálnou poisťovňou, znamená to, že vznikol pracovnoprávny spor medzi ním a poškodeným zamestnancom ohľadom posúdenia zodpovednosti zamestnávateľa, resp. zamestnanca za vznik choroby z povolania. **Na rozhodnutie tohto pracovnoprávneho sporu je príslušný všeobecný súd.**

Keďže ide o pracovnoprávny spor medzi zamestnávateľom a poškodeným zamestnancom, je na mieste, aby práve zamestnávateľ inicioval uvedené civilné konanie pred všeobecným súdom, ktoré by bolo považované za predbežnú otázku v konaní pred Sociálnou poisťovňou. Avšak aj napriek

tomu, že dôkazné bremeno v tomto prípade nesie zamestnávateľ, nie je vylúčené iniciovanie tohto civilného sporového konania aj poškodeným zamestnancom.

Zákonnou povinnosťou Sociálnej poisťovne je vyhodnotiť všetky dôkazy, ktoré sú súčasťou spisu a teda aj tie, ktoré predloží zamestnávateľ za účelom zbavenia sa svojej zodpovednosti za chorobu z povolania. Ak zamestnávateľ nevyužije svoje právo domáhať sa zbavenia zodpovednosti za chorobu z povolania v konaní pred súdom, Sociálna poisťovňa rozhodne o nároku poškodeného zamestnanca na základe dôkazných prostriedkov nachádzajúcich sa v spise poisťnej udalosti.

JUDr. Peter Hricko,
odbor úrazového poistenia,
Sociálna poisťovňa, ústredie

[\[na začiatok dokumentu\]](#)

Artrózy kĺbov

Rýchly životný štýl, nesprávna životospráva, nedostatok pohybu a stres zvyšujú pravdepodobnosť rôznych ochorení kostí a kĺbov. Hovoríme im civilizačné ochorenia, pri ktorých sa kĺby neadekvátne namáhajú, bolia, opúchajú a narušením kĺbového väziva a chrupavky sa znižuje ich pohyblivosť.

Degeneratívny proces kĺbov sa nazýva artróza, resp. osteoartróza. Degeneratívne zmeny postihujú prvotne kĺbovú chrupavku a po jej poškodení reagujú okraje postihnutého kĺbu tvorbou kostných výbežkov a vznikajú osteoartrótické zmeny. Druhotne môžu byť pri artróze kĺbov poškodené aj väzy a mäkké tkanivá okolo kĺbu. Poškodenie vedie k deformácii kĺbov, obmedzeniu hybnosti a k bolestivosti. Najčastejšie sú postihnuté tzv. váhonosné kĺby a to bedrové kĺby a kolená.

Už od 30. roku veku u mnohých ľudí dochádza k postupnému opotrebovaniu a poškodeniu chrupavky. Chrupavka má na rozdiel od iných tkanív pohybového aparátu minimálnu, takmer nulovú regeneračnú schopnosť. Súvisí to s tým, že nemá krvné zásobenie, ale je vyživovaná difúziou z kĺbovej tekutiny. Preto ak sa raz poškodí, nevie sa zahojiť ako iné tkanivá. Pri poškodení sa chrupavka stáva hrubou, stráca svoju elasticitu, obmedzuje pohyb kĺbov. Strata chrupavky spôsobuje zvýšenie tlaku na konci kostí, kosti prichádzajú do priameho kontaktu, čo spôsobuje bolesť, zmenšenú pohyblivosť, ochabnutosť svalov a sťaženú chôdzu.

Rizikové faktory pre vznik artrózy sú pohlavie, genetická predispozícia, obezita, etnické a geografické vplyvy. Okolo 50. roku života sa degeneratívne zmeny kĺbov postupne klinicky prejavujú, avšak aj napriek zisteným artrotickým zmenám na kĺboch nemusia mať všetci pacienti subjektívne ťažkosti a naopak. Pociťovanie prvých príznakov môže byť urýchlené nepriaznivými podnetmi, ako sú preťažovanie, nerovnaká dĺžka končatín, nadváha, úrazy, vírusové ochorenia, nesprávna strava, ako aj vrcholový šport.

Boleť je pri artróze najdôležitejší a spravidla prvý príznak choroby. Na začiatku je bolesť ponáhľavá, ustupuje v kľude. Pre osteoartrózu kĺbov dolných končatín je typická štartovacia bolesť, prítomná v prvých krokoch po období pokoja. V pokročilejších štádiách sa zjavuje pokojová a nočná bolesť, ktorá budí zo spánku. Charakter bolesti je pri artróze variabilný, často ide o bolesti neutíchajúce, so zlepšeniami i zhoršeniami v závislosti od počasia, polohy, pohybu, námahy atď. Ďalším príznakom je **obmedzenie hybnosti** v ranných hodinách, alebo aj cez deň po období pokoja. V skorých štádiách artrózy dochádza k obmedzeniu hybnosti v krajných polohách. Pri rozvinutej forme artrózy v postihnutom kĺbe môže dôjsť k úplnej strate pohyblivosti. Postupovanie choroby je pomalé.

Z hľadiska príčin vzniku rozoznávame primárnu artrózu a sekundárnu artrózu. Primárna artróza je idiopatická, teda nie sú presne objasnené príčiny jej vzniku, predpokladá sa však podmienenie viacerými mechanizmami, najmä genetická predispozícia (kvalita chrupaviek, vývojové poruchy chrupaviek, pevnosť väzov) a rizikové faktory (nadváha, jednostranné preťažovanie, atď.) zohrávajú hlavnú úlohu. **Sekundárna artróza** vzniká na kĺbe, ktorý bol už predtým postihnutý nejakým patologickým procesom, napr. vrodenu deformitou, zápalom, úrazom. Sekundárna artróza je **častejšia a prevažuje u mužov**.

Diagnostika artrózy sa opiera o klinické príznaky a nálezy zobrazovacích metód (röntgen, ultrazvuk, či magnetická rezonancia). Je potrebné odlišiť primárnu od sekundárnej, posúdiť jej pokročilosť a stupeň progresie. Rôzne štádia vývoja (I. – IV) je možné sledovať na röntgenových nálezoch. **Ultrazvukové vyšetrenie** je vhodné na vyšetrenie mäkkých častí, tzn. šliach, kĺbového puzdra, prítomnosť tekutiny atď. **Vyšetrením pomocou magnetickej rezonancie** je možné sledovať zmeny v mäkkých častiach kĺbu alebo defekty na povrchu kĺbovej chrupavky.

Liečba artrózy je zameraná na obmedzenie vzniku závažnejších štrukturálnych zmien, tlmenie symptómov, najmä bolesti, odstránenie rizikových faktorov, zachovanie a zlepšenie kvality života. Liečba artrózy musí byť komplexná, dlhodobá, vyžaduje si spoluprácu pacienta a zo strany lekárov spoluprácu reumatológa, ortopéda, fyziatra, praktického lekára i ďalších odborných lekárov.

Rozlišujeme liečbu konzervatívnu a operačnú. Konzervatívnu liečbu rozdeľujeme na nefarmakologickú a farmakologickú liečbu. V hierarchii liečebných postupov je vhodné začať nefarmakologickými postupmi, pri ich nedostatočnom účinku postupmi farmakologickými a až v prípade neúspechu predchádzajúcich postupov sa pristupuje k liečbe operačnej.

Nefarmakologická liečba musí byť individuálna a dlhodobá. Dôležité sú režimové opatrenia, a to redukcia telesnej hmotnosti, chôdza s oporou (používanie zdravotných pomôcok na ochranu a odľahčenie kĺbov - ortopedická obuv, vložky do topánok, barle, korekcia dĺžky končatín použitím podpätanky a iné), rehabilitačná a fyzikálna liečba (elektroliečba, vodoliečba ultrazvuk, akupunktúra, laseroterapia, magnetoterapia, kryoterapia, kúpeľná liečba, relaxačné procedúry).

K farmakologickej liečbe sa pristupuje vtedy, keď nefarmakologické postupy nie sú dostatočne účinné. Cieľom terapie je zníženie kĺbovej bolesti, stuhnutosti, svalových spazmov, zlepšenie stability kĺbu a spomalenie progresie poškodenia chrupavky. **Na zmiernenie symptómov ochorenia sa používajú lieky zo skupín nesteroidných antireumatík, analgetík a myorelaxancií.** Dlhodobo sa podávajú tzv. chondroprotektíva, čo sú látky, ktoré majú charakter stavebných súčastí chrupaviek a sú do určitej miery schopné regenerovať chrupavky v kĺboch. Podávajú sa bežne v tabletkovej forme. Účinnejšou metódou podávania týchto látok je injekčná aplikácia priamo do postihnutého kĺbu. Snahou je vstreknutou látkou nahradiť synoviálnu tekutinu – „kĺbové mazivo“, zlepšiť výživu chrupaviek a obnoviť prirodzené biochemické prostredie v kĺbe. Vnútrokĺbovo je možné aplikovať aj glukokortikoidy na potlačenie zápalu (sekundárnej synovitídy) v štádiu aktivovanej artrózy.

Operačná liečba sa uplatňuje pri ťažkých formách artrózy bedrového a kolenného kĺbu **pri neúspechu konzervatívnej liečby**. **Artroskopiou** sa odstraňujú len drobné fragmenty chrupavky a kosti. **Konečnou terapiou artrózy je umelá náhrada postihnutého kĺbu (implantácia totálnej endoprotézy)**. Operačné postupy sú dobre vypracované a riziká maximálne eliminované.

Z posudkového hľadiska len ťažšie stupne artrózy podmieňujú uznanie invalidity. Podmienky nároku na invalidný dôchodok upravuje zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov. Jednou z podmienok nároku na invalidný dôchodok je uznanie invalidity. Poistenec je invalidný, ak pre dlhodobu nepriaznivý zdravotný stav má pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 40 % v porovnaní so zdravou fyzickou osobou. Miera poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť v percentách pri chorobách jednotlivých orgánov a systémov je uvedená v Prílohe č. 4 k citovanému zákonu.

Miera poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť sa hodnotí podľa funkčného postihnutia, rozsahu vrodených a získaných chýb, zostávajúcich následkov po úrazoch, operáciách, po zápalových a degeneratívnych ochoreniach.

Podľa Prílohy č. 4 je **artróza bedrových kĺbov** zaradená v Kapitole XV - Choroby podporného a pohybového aparátu, Oddiel G – Postihnutie končatín, Položka 41 - Obmedzenie pohybu bedrových kĺbov,

- položka 41.1., ľahkého stupňa, písmeno
 - a) jednostranné 10%
 - b) obojstranné 20%
- položka 41.2., stredného stupňa, písmeno
 - a) jednostranné 20%-25%
 - b) obojstranné 40%-45%
- položka 41.3., ťažkého stupňa, písmeno
 - a) jednostranné 40%-50%
 - b) obojstranné 70%-75%

Podľa Prílohy č. 4 je **artróza kolenných kĺbov** zaradená v Kapitole XV - Choroby podporného a pohybového aparátu, Oddiel G – Postihnutie končatín, Položka 50 - Obmedzenie pohybu v oboch kolenných kĺboch, písmeno

- a) ľahkého stupňa 10%
- b) stredného stupňa 25%-35%
- c) ťažkého stupňa 50%-60%

Podľa Prílohy č. 4 sú **stavy po implantácii endoprotézy bedrového a kolenného kĺbu** zaradené v Kapitole XV - Choroby podporného a pohybového aparátu, Oddiel G – Postihnutie končatín, Položka 44 - Stavy po vykonanej endoprotéze bedrového, kolenného kĺbu

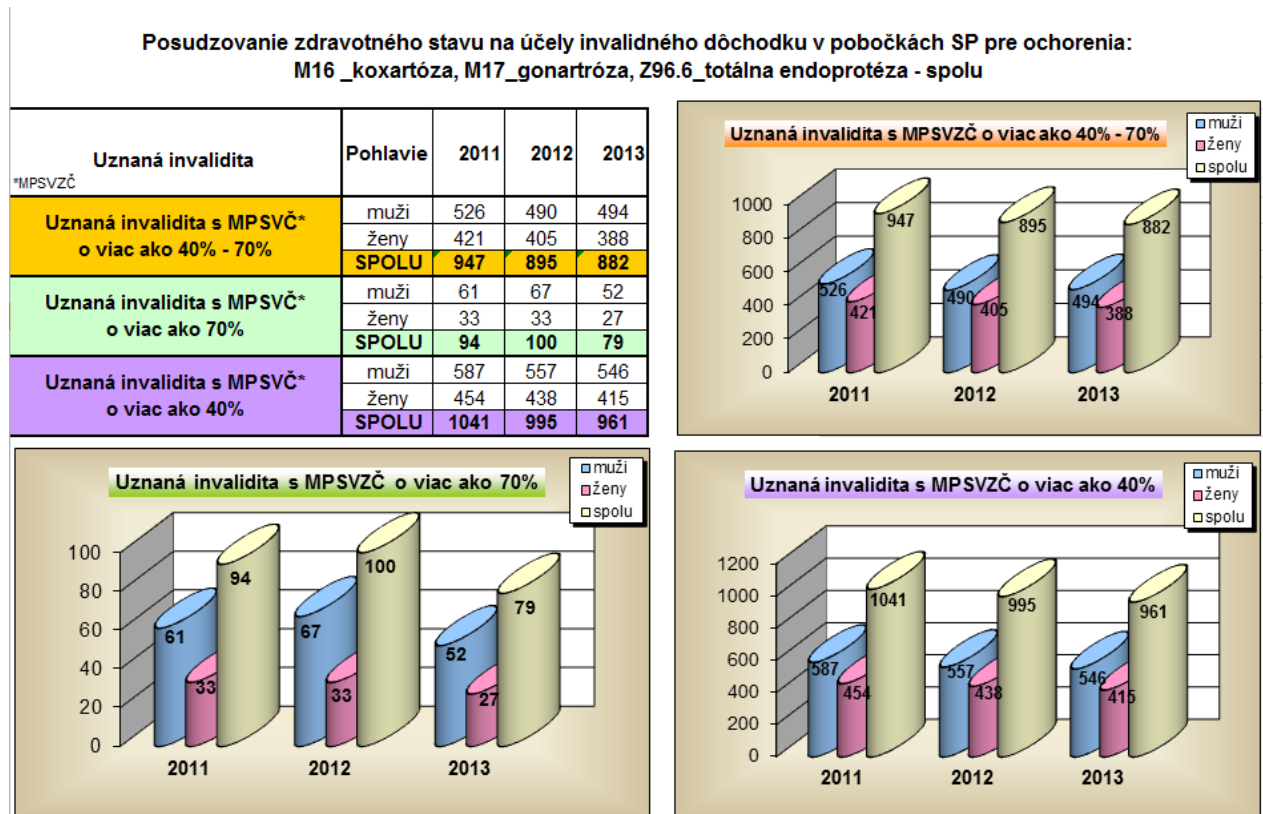
- položka 44.1., jednostranná totálna endoprotéza 35%-45%
- položka 44.2., obojstranná totálna endoprotéza, písmeno
 - a. bez funkčného obmedzenia 45%-55%
 - b. so závažným obmedzením pohybu 60%-75%

V tabuľke a v grafoch č. 1 je uvedený počet poistencov s artrózou bedrových a kolenných kĺbov, vrátane stavov po vykonanej endoprotéze, uznaných v rokoch 2011 – 2013 za invalidných s mierou poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 40% až 70%, počet uznaných za

invalidných s mierou poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť nad 70%, ako aj celkový počet.

Podiel invalidít uznaných na artrózu bedrových a kolenných kĺbov, vrátane stavov po vykonanej endoprotéze, na celkovom počte invalidít uznaných pre choroby pohybového systému je uvedený v tabuľke a v grafe č. 2.

Tabuľka a grafy č. 1

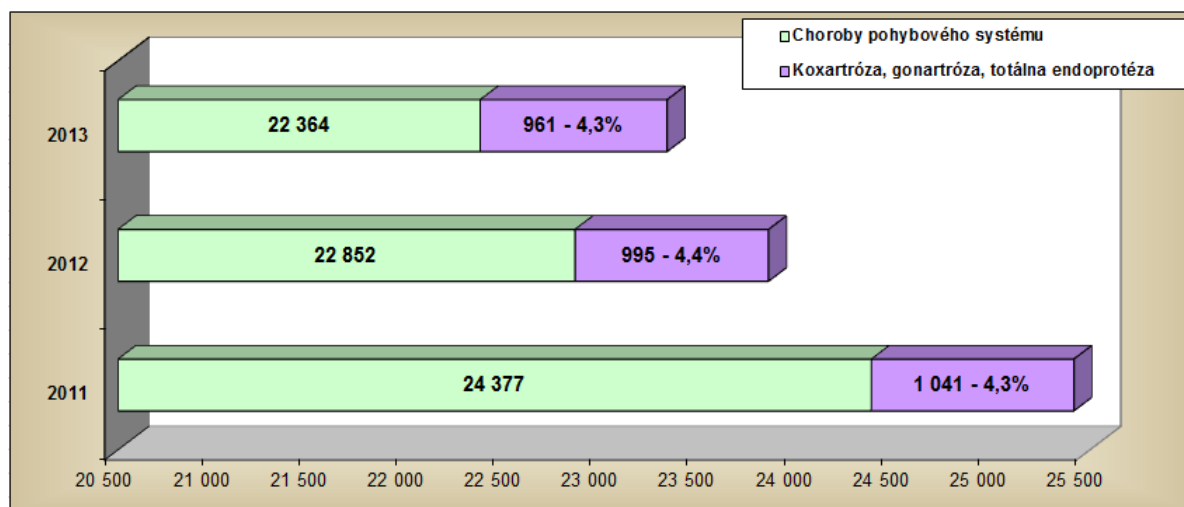

Tabuľka a graf č. 2

Posudzovanie zdravotného stavu na účely invalidity v Slovenskej republike
v útvaroch lekárskej posudkovej činnosti Sociálnej poisťovne

Koxartróza, gonartróza, totálna endoprotéza - uznaná invalidita s MPSVZČ* o viac ako 40%

MPSVZČ* - Miera poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť	2011			2012			2013		
Pohlavie: muži, ženy, spolu	muži	ženy	spolu	muži	ženy	spolu	muži	ženy	spolu
Koxartróza, gonartróza, totálna endoprotéza (M16, M17, Z96.6)	587	454	1 041	557	438	995	546	415	961
% M16, M17, Z96.6 zo všetkých chorôb pohybového systému	4,3%	4,3%	4,3%	4,4%	4,3%	4,4%	4,4%	4,1%	4,3%
Choroby pohybového systému (M00-M99)	13 725	10 652	24 377	12 646	10 206	22 852	12 299	10 065	22 364
poradie chorôb pohybového systému zo všetkých sledovaných 16 hlavných skupín ochorení:	1. miesto			1. miesto			1. miesto		

Artróza bedrových a kolenných kĺbov značne znižuje kvalitu života človeka. Vo vekovej kategórii nad 60 rokov má poškodené kĺby až 70% ľudí.

Veľmi dôležitá je preto prevencia artrózy, ktorá spočíva v zdravom životnom štýle. Zahŕňa dodržiavanie optimálnej hmotnosti, zdravej výživy, stravy bohatej na vitamíny, minerály, dostatok tekutín, udržiavanie celkovej fyzickej kondície, zabránenie jednostrannému preťažovaniu kĺbov, časté zmeny polohy, adekvátny relax, nosenie vhodnej obuvi, prevencia úrazov. Cieľom prevencie je spomalenie procesu degenerácie kĺbu, ako aj oddialenie nutnosti implantácie umelého kĺbu z mladšieho a stredného do vyššieho veku.

Na Slovensku sa implantujú najmodernejšie implantáty. Spektrum operácií je plne porovnateľné s ortopedickými pracoviskami vo svete. Cieľom operačnej liečby je nielen zmiernenie bolesti, zvýšenie rozsahu pohybov, zlepšenie kvality života, ale v neposlednom rade aj urýchlenie návratu do pracovného procesu.

Autor článku: MUDr. Dagmar Mojžišová,
posudková lekárska sociálneho poistenia
Sociálnej poisťovne, ústredie

PORADŇA

Splátky preplatku na nemocenskej dávke

Pobočka Sociálnej poisťovne mi poslala oznámenie o začatí konania vo veci povinnosti vrátiť vyplatenú sumu nemocenského, nakoľko som počas dočasnej pracovnej neschopnosti porušil liečebný režim. V tomto oznámení bolo uvedené, že sumu, ktorú mám vrátiť, je možné uhradiť v splátkach. Na zaslané oznámenie som nereagoval. Bude možné využiť tento spôsob, aj keď mi už bolo zaslané rozhodnutie o povinnosti vrátiť určenú sumu?

Na základe novely zákona o sociálnom poistení, účinnej od 1. januára 2014, môže Sociálna poisťovňa na základe písomnej žiadosti fyzickej osoby, ktorá je povinná vrátiť vyplatené sumy dávok, povoliť splátky dlžnej sumy, ak možno dôvodne predpokladať, že v období nie dlhšom ako 18 mesiacov bude táto fyzická osoba schopná dlžnú sumu zaplatiť. Keďže ste pred vydaním rozhodnutia o povinnosti vrátiť dávku vyplatenú neprávom alebo vo vyššej sume ako patrila nepožiadali o splátky dlžnej sumy, nebola táto možnosť uvedená v rozhodnutí. Toto rozhodnutie nadobudne právoplatnosť a vykonateľnosť po uplynutí lehoty na podanie odvolania a lehoty na plnenie, t. j. 30 dní od jeho doručenia. Je však možné o využitie možnosti splácania dlžnej sumy požiadať aj po vydaní rozhodnutia, a to zaslaním písomnej žiadosti o povolenie splátok, z ktorej bude možné dôvodne predpokladať, že budete schopný dlžnú sumu zaplatiť v období nie dlhšom ako 18 mesiacov.

Na základe tejto žiadosti pobočka Sociálnej poisťovne vydá rozhodnutie, ktorým Vám splátky dlžných súm povolí, pričom uvedie výšku jednotlivých mesačných splátok určených tak, aby celkové obdobie splácania dlžnej sumy neprekročilo 18 mesiacov. Termín úhrady jednotlivých splátok, prípadne splátky dlžných súm nepovolí, ak nesplníte predpoklady na povolenie splátok.

V tejto súvislosti však upozorňujeme na skutočnosť, že v prípade neuhradenia určenej splátky v stanovenom termíne alebo zaplatením nižšej sumy splátky, sa stáva splatnou celá dlžná suma, t. j. v prípade jej neuhradenia bude Sociálna poisťovňa vymáhať naraz celú dlžnú sumu, príp. jej zostatok (po odpočítaní uhradených splátok).

Mgr. Anna Masárová,
odbor nemocenského poistenia,
Sociálna poisťovňa, ústredie

Rodičovská dovolenka a poistné

Z pracovného pomeru som na rodičovskej dovolenke s dieťaťom, ktoré sa narodilo 13. marca 2012. Od 5. júna tohto roka nastupujem na materskú dovolenku s plánovaným pôrodom druhého dieťaťa. Aké sú moje povinnosti, aby štát za mňa platil aj naďalej poistné?

V súvislosti s čerpaním rodičovskej dovolenky sa povinné sociálne poistenie zamestnanca, t.j. povinné nemocenské poistenie, povinné dôchodkové poistenie a povinné poistenie v nezamestnanosti prerušuje. Predpokladáme, že v Sociálnej poisťovni ste prihlásená ako povinne dôchodkovo poistená osoba z dôvodu riadnej starostlivosti o prvé dieťa do 6 rokov jeho veku a štát za Vás platí poistné na dôchodkové poistenie. Čerpanie materskej dovolenky nie je obdobím, počas ktorého by sa Vám povinné poistenie zamestnanca prerušovalo, čiže opätovne budete povinne nemocensky, povinne dôchodkovo a povinne poistená v nezamestnanosti. K tomu, aby štát za Vás platil poistné na dôchodkové poistenie v tomto období, je potrebné splnenie podmienky poberania materského (dávka nemocenského poistenia), nestačí čerpanie materskej dovolenky. Údaj o poberaní materského čerpá Sociálna poisťovňa zo svojho informačného systému. Vaše povinnosti sú v týchto súvislostiach nasledovné:

Prechodom z rodičovskej dovolenky s prvým dieťaťom na materskú dovolenku s plánovaným pôrodom druhého dieťaťa máte povinnosť odhlásiť sa z dôchodkového poistenia z dôvodu riadnej starostlivosti o dieťa, pretože nemôžete byť súčasne dôchodkovo poistená ako zamestnanec a aj ako poistenec štátu. Splnenie tejto povinnosti je stanovené do 8 dní od nástupu na materskú dovolenku.

Po skončení poberania materského a v období následnej rodičovskej dovolenky bude štát za Vás platiť poistné na dôchodkové poistenie len za predpokladu, že sa opätovne prihlásite na povinné dôchodkové poistenie z dôvodu riadnej starostlivosti o dieťa. Toto poistenie však vzniká najskôr dňom podania prihlášky (spätne nie). Za predpokladu, že materské budete poberať napr. od 5. júna 2014 do 28. januára 2015 a od 29. januára 2015 budete čerpať rodičovskú dovolenku, povinné dôchodkové poistenie môže vzniknúť najskôr dňom 29. januára 2015. Prihláška však musí byť podaná najneskôr 29. januára 2015, inak vzniká toto poistenie až dňom podania prihlášky.

Ing. Eva Hamranová,
odbor výberu poistného,
Sociálna poisťovňa, ústredie

[\[na začiatok dokumentu\]](#)

Nárok na dávku v nezamestnanosti - živnostník

Od roku 2006 som živnostníkom a pravidelne si platím povinné odvody do Sociálnej poisťovne. Na žiadne dobrovoľné poistenie navyše do Sociálnej poisťovne som sa neprihlasoval. Plánujem ukončiť svoju živnosť a prihlásiť sa na úrade práce ako nezamestnaný. Môže mi vzniknúť nárok na dávku v nezamestnanosti?

Na vznik nároku na dávku v nezamestnanosti je potrebné splniť nasledovné podmienky:

- zaradenie do evidencie uchádzačov o zamestnanie na príslušnom úrade práce, sociálnych vecí a rodiny a
- dosiahnutie doby poistenia v nezamestnanosti v celkovom rozsahu najmenej 730 dní v posudzovanom období v posledných troch rokoch pred zaradením do evidencie uchádzačov o zamestnanie.

Ako vyplýva z Vášho podania, ste živnostníkom, čiže na účely sociálneho poistenia ste považovaný za samostatne zárobkovo činnú osobu. Samostatne zárobkovo činným osobám môže, čo sa povinného sociálneho poistenia týka, vzniknúť iba nemocenské a dôchodkové poistenie. Dobu poistenia v nezamestnanosti potrebnú na vznik nároku na dávku v nezamestnanosti by takáto osoba mohla získať teda iba ako dobrovoľne poistená osoba v nezamestnanosti, a to po prihlásení sa na dobrovoľné poistenie v nezamestnanosti v pobočke Sociálnej poisťovne príslušnej podľa jej trvalého pobytu. Dobrovoľné poistenie v nezamestnanosti vzniká odo dňa prihlásenia sa a nie je možné ho doplatiť späť.

Z vášho podania vyplýva, že ste povinne poistený v nezamestnanosti ako zamestnanec v posledných troch rokoch neboli a ani na dobrovoľné poistenie v nezamestnanosti ste sa neprihlásili. Nárok na dávku v nezamestnanosti by Vám teda nevznikol.

JUDr. Zuzana Kamenistá,

odd. metodiky poistenia v nezamestnanosti a garančného poistenia,
Sociálna poisťovňa, ústredie

[\[na začiatok dokumentu\]](#)

Je možné byť PN na rovnakú diagnózu, pre ktorú bola uznaná invalidita?

Chcem sa opýtať, či je možné byť dočasne práceneschopným na diagnózu, pre ktorú došlo k uznaniu invalidity?

Ak dočasná pracovná neschopnosť poistenca vznikla až po priznaní invalidného dôchodku a jeho poberateľ spĺňa všetky podmienky nároku na nemocenské počas dočasnej pracovnej neschopnosti, Sociálna poisťovňa vypláca invalidný dôchodok aj nemocenské. Poistenec, ktorý sa stal invalidným v dôsledku určitého zdravotného postihnutia a má teda pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť, môže byť uznaný dočasne práceneschopným aj na tú istú diagnózu, na ktorú je uznaný za invalidného.

Dôvod uznania dočasnej pracovnej neschopnosti však musí byť objektívne medicínsky preukázaný. Samotná prítomnosť choroby s uznaním miery poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť nie je dôvodom uznania dočasnej pracovnej neschopnosti, pokiaľ ide o stabilizovaný dlhodobý nepriaznivý zdravotný stav.

Medicínsky opodstatneným dôvodom uznania dočasnej pracovnej neschopnosti je napr. prechodná zmena v zdravotnom stave, vo vývoji a priebehu choroby, objektívne potvrdzujúca

zhoršenie choroby v zmysle recidívy, exacerbácie alebo komplikácie choroby, a to aj keď ide o tú istú diagnózu, ktorá je rozhodujúcim zdravotným postihnutím pri posudzovaní invalidity.

Je teda v kompetencii ošetrojúceho lekára v konkrétnej situácii posúdiť, či zdravotný stav posudzovanej fyzickej osoby sa akútne natoľko zhoršil, že odôvodňuje uznanie dočasnej pracovnej neschopnosti.

JUDr. Emília Polakovičová,
odbor lekárskej posudkovej činnosti,
Sociálna poisťovňa, ústredie

[\[na začiatok dokumentu\]](#)

Úrazový príplatok a porušenie liečebného režimu

Touto cestou by som sa rád opýtal, či mám nárok na úrazový príplatok, ak som porušil liečebný režim?

Poškodený zamestnanec, ktorý bol v dôsledku pracovného úrazu alebo choroby z povolania uznaný za dočasne práceneschopného, má nárok na úrazový príplatok od prvého dňa dočasnej pracovnej neschopnosti, ak má nárok na náhradu príjmu pri dočasnej pracovnej neschopnosti podľa osobitného predpisu (zákon č. 462/2003 Z. z. o náhrade príjmu pri dočasnej pracovnej neschopnosti zamestnanca a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov) alebo nárok na výplatu nemocenského z nemocenského poistenia. Úrazový príplatok je teda poskytovaný počas dočasnej pracovnej neschopnosti ako nadstavba k náhrade príjmu a od 11. dňa dočasnej pracovnej neschopnosti k nemocenskému vyplácanému z nemocenského poistenia.

Podľa zákona o sociálnom poistení nárok na výplatu dávky, teda aj úrazového príplatku, vzniká po splnení podmienok na vznik nároku na dávku, nároku na jej výplatu a podaním žiadosti o priznanie alebo vyplácanie dávky. Žiadosťou o úrazový príplatok je tlačivo „Potvrdenie o dočasnej pracovnej neschopnosti - diel II“, na ktorom je potrebné na účely uplatnenia si nároku na úrazový príplatok vyznačiť „x“ do príslušnej predtlačenej kolónky tlačiva.

Zamestnanec však podľa zákona o sociálnom poistení nemá nárok na náhradu príjmu, ak porušil liečebný režim určený lekárom, a to odo dňa porušenia liečebného režimu. Podľa tohto zákona poistenec nemá nárok na výplatu nemocenského odo dňa porušenia liečebného režimu určeného lekárom do skončenia dočasnej pracovnej neschopnosti, najviac však v rozsahu 30 dní odo dňa porušenia liečebného režimu určeného lekárom. Z vyššie uvedeného teda vyplýva, že zamestnancovi, ktorý bol v dôsledku pracovného úrazu alebo choroby z povolania uznaný za dočasne práceneschopného a uplatnil si nárok na úrazový príplatok alebo je mu úrazový príplatok už priznaný a vyplácaný, zanikne nárok na úrazový príplatok za obdobie, v ktorom nebude mať z dôvodu porušenia liečebného režimu nárok na náhradu príjmu alebo od 11. dňa dočasnej pracovnej neschopnosti nárok na výplatu nemocenského. Zánik nároku na úrazový príplatok nastane odo dňa porušenia liečebného režimu do skončenia dočasnej pracovnej neschopnosti, alebo v prípade ak dočasná pracovná neschopnosť trvá viac ako 30 dní, najviac v rozsahu 30 dní. O zániku nároku na úrazový príplatok a odňatí jeho výplaty z dôvodu porušenia liečebného režimu je príslušná miestne príslušná pobočka SP povinná vydať rozhodnutie o danej zmene, ktoré sa doručuje poškodenému,

oprávnenému na túto dávku, resp. jej poberateľovi alebo právnemu zástupcovi, ktorého poškodený ako účastník konania na konanie splnomocnil. Proti rozhodnutiu pobočky má účastník konania právo podať odvolanie, o ktorom rozhoduje príslušný útvar Sociálnej poisťovne, ústredie.

Ing. Renáta Harviľáková,
oddelenie metodiky úrazového poistenia,
Sociálna poisťovňa, ústredie

[\[na začiatok dokumentu\]](#)